

ISPITNI
CENTAR
DRŽAVNO
TAKMIČENJE 2026.

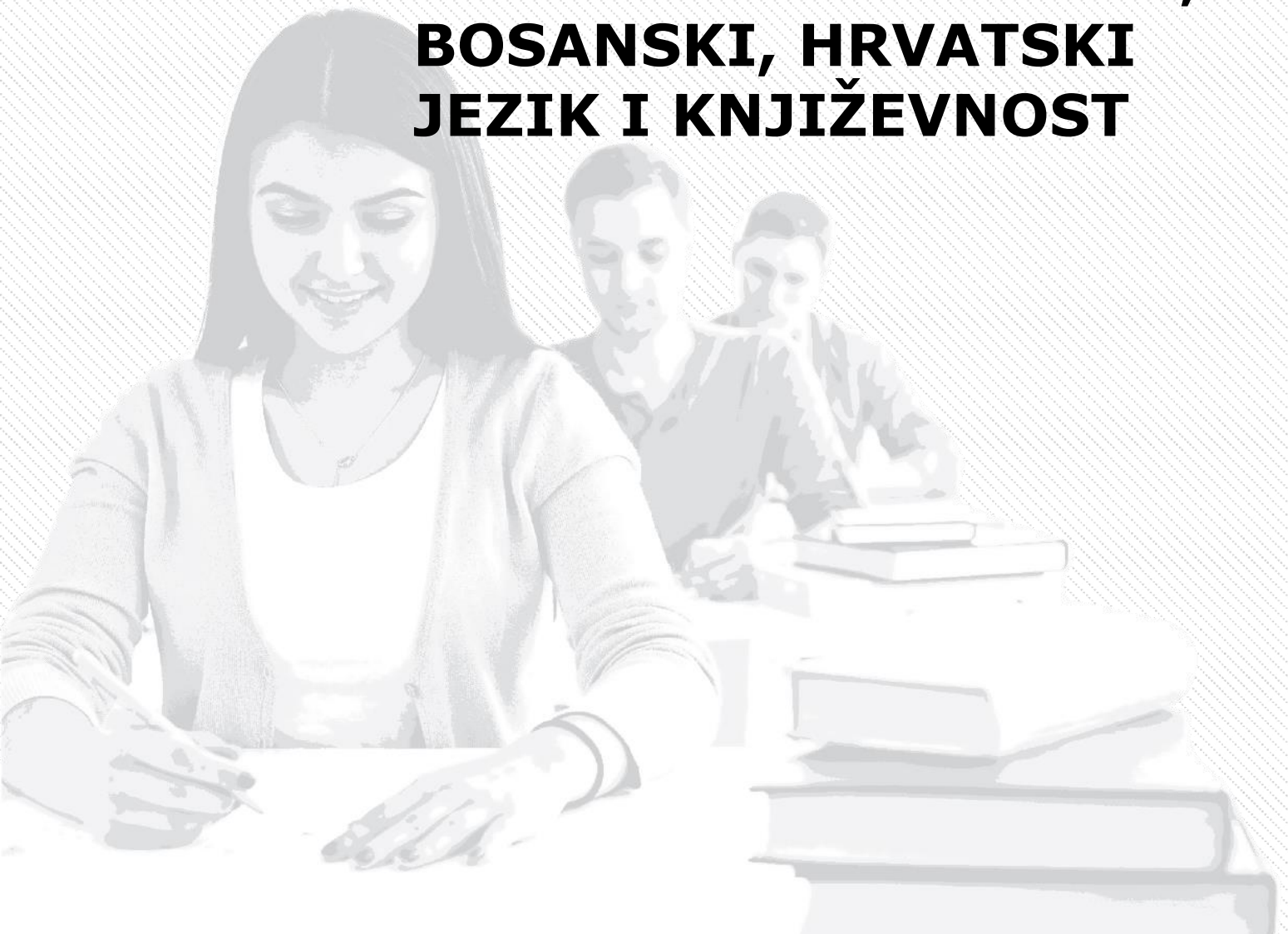
AUTOR/AUTORKA TESTA _____

RECENZENT/RECENZENTKINJA _____

PODGORICA, _____ 20____ GODINE

OSNOVNA ŠKOLA, IX RAZRED

**CRNOGORSKI – SRPSKI,
BOSANSKI, HRVATSKI
JEZIK I KNJIŽEVNOST**

Pročitaj odlomke iz sljedeće pripovijetke i uradi zadatke/pitanja 1 – 8.

Kanjoš Macedonović

Stefan Mitrov Ljubiša

Mletački dužd obrati se Paštrovićima sa zahtjevom da jedan od njih dođe u Mletke kako bi izašao na dvoboj odmetniku Furlanu. Na glavnoj skupštini Paštrovići se odluče za Kanjoša Macedonovića, koji je i prije, radi trgovine, odlazio u Mletke.

Prisprije Kanjoš u Mletke na Cvijeti, u najljepše doba godine. Gdje će, gdje neće, te on kod one Trojice gdje je pio kafu. Ne pusti ga straža od prve uljesti, nego mu viknu: „Ne možeš amo, no ako ćeš da se sudiš, hajde kod Četrdesetine.“ Vidje Kanjoš da su ga počeli opet slati od Vuka do Novaka, pak progovori straži srdito:

- Baš nijesu to posli za koje ja idem Četrdesetine, nego Trojice. Ja sam, ako ti je drago znati, zatočnik duždev.

Jošt to lijepo ne izusti, a straža digne kapu s glave, i provede ga iz odaje u odaju, dok dođu pred Trojicu. Kad vide Trojica Kanjoša, namrde se, jer pomisle da Paštrovići neće slati zamjenicu duždu.

Kanjoš im se pokloni i preda pismo; sve se tri dignu da vide šta piše, dok reče jedan od njih, pošto se nešto među se porazgovore:

- Mi se nadali da će nam doći bolji i viši junak neg' si ti.

Najedi se Kanjoš pa pukne:

- Moja gospodo! Bolji i viši pođoše boljijema i višijema, a ja jedva vas dopadoh!

Ja sam najprije došao do vas, jer neću da izlazim pred dužda nego slavodobitan, a vi mene lijepo dočekaste!

- A da – reku sva tri – kad nećeš pred dužda izlaziti, a ti hajde sutra na pogibiju. Je li ti mač oštar?
- Na ove vaše junake – odgovori Kanjoš, - ne treba ga oštriti nego da linja gvožđe. Kažite mi gdje je megdan i megdandžija, pa ko komu što da.

Dadoše mu pratioca i rekoše da ide s njim, da će ga on prevesti do Furlana i kazati mu gdje će ga zakopati.

Bijaše sunce po neba prevalilo kad prispiju na obalu.

- Tamo ti je – reče vođa – na toj ostrvici megdandžija, a evo ti čunj pa se prevezi sam.

A Kanjoš njemu:

- Hajde bolan, sa mnom, zavezi i prevezi me, daću ti platu, pak mi budi dever.
- Nijesam se ja pomamio, niti mi je, bogu da je za slavu, život omrznuo!
– odgovori vođa, pak pobjegne u bestrv.

Ostade Kanjoš sam. „Sad što ću da radim! Moglo mi je bit' da sjedim kući kao gospodin. Nanese me neki grijeh da ovdje ludo poginem; pak da je za koga ni po jada, no za ove strašive i nadute nitkove. Idem baš na konak, pa ću sjutra opet pred sudije neka mi dadu pratioca da me deveruje, ako poginem, da mi se bar zna groba; ovako mogu ludo propasti prije megdana...”

U tome se odveze od ostrvice čunj i dopre k obali. Kad li zbilja Furlan s palošinom o pasu, a odio vučetinu. Vika Kanjošu:

- Što si tu, zla ti sreća! Koji si?
- Ja sam – reče Kanjoš – zatočnik duždev; nego kaži gdje ćemo se sjeći.
- Znaćeš brzo koji sam – odgovori Kanjoš – nego hajde da se siječemo, nije meni dangubiti.

Pak se do'vati za mač, a zaškripi zubima. Ukrcaju se svak u svoj čunj i zavezu po krmu. Kad dopru k ostrvici, skoče oba jedanak na kraj, a Kanjoš otisne svoj čunj do kraja.

- Što činiš – vikne Furlan – što oturi čunj jesi li pri sebi?
- Ne trebaju nam dva – odgovori Kanjoš – ja ću se tvojijem vratiti, a tebi već ne trebue ni čunja ni konja: ti si svoju čašu ispio.

Prepade se Furlan, pak mu stade pričati koliko je junaka posjekao i ubio.

A Kanjoš njemu:

- Muči, rđo, ti nijesi junaka još ni vidio, kamo li ga ubio, nego baci tu palošinu da ti vežem ruke naopako, da te vodim duždu, e da mu se smiluje i da ti oprost kad te takva vidi.
- Prođi se belaja i boja – dodade Furlan – nego hajde pod moj šator da ručamo, a vjeruj mi, neznana delijo, taj dužd za koga ćeš ginuti, jednaki je dušmanin i meni i tebi, pak te žalim gdje te đavo nanio da ti popijem tu pravu krv.
- Ništa me ne žali – vikne Kanjoš, pošto trgne iz korica mač i nasrne na Furlana. A ovaj odbije palošem mač, i na tilutu mu napravi zubac, bi palac utonuo. Povrne Kanjoš i drugom i trećom, no Furlan vješto odbija mahove, dok ga Kanjoš, obigravajući, okrene suncu u oči. Potegne Furlan jednom, i čisto, da se Kanjoš nekako hitro ne usuka, šćaše ga

raskrojiti. Dok Furlan mahnu drugom, Kanjoš ga ugrabi i probi mačem s lijeve sise na desnu lopaticu. Pade Furlan, a udari mu iz rane kužanj krvi kao da si vola zaklao. Dopade Kanjoš, digne mu s ruke prsten, a raspaše paloš, pa ga ostavi da diha. Ukrca se u čunj i doprije obali. Kad li se tu nakupilo sve što je žena u Mlecima. Na devet jada dok je sebe put prokrčio i na konak prispio, a one žene za njim u pratnju pojanjem i veseljem.

- Teže mi bijahu one žene – kazivao je poslije Kanjoš – nego Furlan i njegov paloš.

Puče po gradu glas kao munja da je Furlan poginuo. Neko priča da mu je vidio glavu, neko srce, neko opisiva boj, kako da je sve očima gledao, a stotina ga opkoli da čuju. Zazvone zvona u svijem crkvama; pozatvaraju dućane prije mraka; udare svirale i bubnji, rasvijetle grad da se vidi kao usred podna, a narod vrvi odsvakud na čopore k velikoj crkvi da bogu zahvali i zavjete prilaže što se grad oslobodio tako strašne bijede.

...

Sjede dužde, pak sa prestolja poče govoriti talijanski. Kad prekine, jedan od one gospode prevede Kanjošu naški duždeve riječi, pune meda i zahvalnosti njemu i općini koja ga je poslala.

- Sad – reče tumač – evo smo otvorili blago svetoga Marka; pristupi i uzmi koliko te volja, i što sam zapovijedaš.

Pristupi Kanjoš gvozdenoj su tri brave skrinji, kadli skrinja udušena zlatnijeh dukata. Pogleda Kanjoš blago, pak se podsmjehnu, izvadi iz toboca svojega dukat i baci ga u skrinju.

- Što to činiš? – viknu začuđeni tumač.

A Kanjoš njemu:

- Da se iz ove skrinje diže a ne meće, to bi blago brzo nestalo: brzo biste joj dno vidjeli.

Malo zatijem reče Kanjošu isti onaj gospodin da bi bilo duždu veoma drago da se s njim osvati, i da bi mu rad pokloniti kćer jedinu za ženu.

- Blгодарим – reče Kanjoš – na takvu plemenitu ponudu. U našoj je općini običaj neprekidni da se svaki ženi u svomu jatru, i tako čuvamo poštenje našijem sestrama.
- A ti traži – veli ti dužde – kakvi dar!
- Pitam – vikne Kanjoš – da nam ne uzimate carine ni mrnara, da stojite pošteno na pogodbi koju smo utvrdili pri predaji, i za bolje jemstvo da se zove imenom našega naroda ona obala u Mlecima pri moru gdje iskrcava naša trgovina. Drugoga dara i obilježja niti tražim niti primam.

Naredi senat da se to mjesto za do vijeka naziva Slavenskijem trgom, *La riva degli Slavoni*, i propisa da se na njem iskrcavaju i rasprodaju slavenske trgovine dovozne, bez carine i ćumruka. No su te naredbe i propisi trajali koliko mački muž. Ime toga trga Mlečići preokrenu u nisko i podlo - *Riva dei schiavoni*; a malo-pomalo uvedu carinu i počnu uzimati mrnare, ne pazeći ni pogodbu ni na riječ Kanjošu zadanu. Zato i ostade u narodu poslovica, koja se i danas sponaša: *Kako su činili tako su i obršili*.

1. U sljedećim zadacima zaokruži tačan odgovor:

Navedeni tekst je:

- a) Drama
- b) Lirika
- c) **Epika**

1

Gdje se događa radnja teksta?

- a) U Paštrovićima
- b) **U Mlecima (današnjoj Veneciji)**
- c) Na nekom drugom mjestu _____.

1

Ko su glavni likovi:

- a) Dužd i Kanjoš
- b) Dužd i Furlan
- c) **Kanjoš i Furlan**

1

2. Popuni sljedeću tabelu tako što ćeš pored etape u razvoju epske radnje imenovati scenu iz teksta:

Zaplet	Kanjoš odlazi da se bori s Furlanom na poziv mletačkog Dužda, i odluke Paštovića
Kulminacija	Borba s Furlanom – Kanjoševa pobjeda
Rasplet	Kanjoš se vraća duždu slavodobitan, Dužd mu nudi poklone, Kanjoš odbija i traži dogovor oko trgovine Paštovića s Mlecima... Dužd sve odobrava
Epilog	Kanjoš i Paštovići su po ko zna koji put prevareni <i>La riva degli Slavoni</i> opet postaje <i>Riva dei schiavoni</i> (Trg robova)

3

3. Kako je prikazana radnja u priči:

- a) retrospektivno
- b) **hronološki**
- c) hronološki uz retrospektivne djelove

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora, a onda obrazloži svoj izbor.

Obrazloženje: Radnja je prikazana po redosljedu događanja: Kanjoš dolazi u Mletke, razgovara s Četrdesetinom i Trojicom, odlazi sam, borba, Kanjoševa pobjeda...

2

4. Šta je motivisalo Kanjoša da pođe na megdan Furlanu:

- a) Želja da dokaže i Paštovićima i Mlečanima da je junak
- b) **Moralna obaveza da se bori za interese svog naroda**
- c) Želja da ubije odmetnika i nasilnika Furlana

Zaokruži slovo ispred odgovora koji smatraš tačnim, a zatim svoj odgovor argumentuj:

Kanjoš jeste uvrijeđen, što ga i Paštrovići i Mlečani šalju na megdan Furlanu bez podrške (pratnje), ali na kraju kad ne uzima novac iz mlečanske škrinje, niti duždevu kćer za ženu, već traži slobodnu trgovinu za svoj narod, pokazuje koliki je rodoljub...

2

5. Mi se nadali da će nam doći bolji i viši junak neg' si ti.

Šta izražava tročlano vijeće ovim riječima, upućenim Kanjošu?

Izražavaju podsmijevanje Kanjoševom izgledu /malom rastu.

1

6. Ostade Kanjoš sam. „Sad što ću da radim! Moglo mi je bit' da sjedim kući kao gospodin. Nanese me neki grijeh da ovdje ludo poginem; pak da je za koga ni po jada, no za ove strašive i nadute nitkove. Idem baš na konak, pa ću sutra opet pred sudije neka mi dadu pratioca da me đeveruje, ako poginem, da mi se bar zna groba; ovako mogu ludo propasti prije megdana...”

Odgovori na sljedeća pitanja zaokruživanjem slova ispred odgovora koje smatraš tačnim:

Šta Kanjoš izražava ovim razgovorom sa sobom?

- a) Kanjoš se dvoumi da li da ide u Mletke
- b) Pokušava da savlada strah jer je sam
- c) Pokušava da zavara protivnika, svojim mirom
- d) **I strah za život, i dilemu koliko ima smisla njegova žrtva**

1

Kako se naziva oblik izražavanja u navedenom citatu:

- a) naracija
- b) monolog
- c) **unutrašnji monolog**

1

7. Objasni značenje poslovice koja se nalazi na kraju teksta: *Kako su činili tako su i obršili.*

Ovo je poruka koja govori da su Mlečanima prevare došle glave: na kraju su i sami izgubili moć i bogatstvo.

2

8. U tome se odveze od ostrvice čunj i dopre k obali. Kad li zbilja Furlan s palošinom o pasu, a odio vučetine. Vika Kanjošu...

**Prepiši iz navedene rečenice arhaizme i zamijeni ih savremenim izrazima:
dopre – dođe, prispije, odio – obukao, vika – viče, palošina – oružje**

3

Pročitaj odlomak iz sljedeće drame i odgovori na pitanja 9-17.

Kanjoš Macedonović

Vida Ognjenović

Drama u tri dela

Ovo je još jedna interpretacija poznate legende o Paštrovićima i Kanjošu Macedonoviću. Kanjoš dolazi s porukom duždedom na skup (Paštrovića) da predloži najboljega junaka koji bi zamijenio dužda u borbi s odmetnikom Furlanom i odbranio čast Paštrovića.

Pošto vide/vidje da na skupu nema mnogo onih koji bi rado za dužda ginuli, Kanjoš riješi da sam ode i ubije Furlana. Paštrovići ga ispraćaju riječima: Ako pogineš, biće ti junački za diku! Oplakaćemo te divno! I svaki od nas kad dođe u Mletke pohodiće ti grob!

Događa se u XV veku u Paštrovićima i Veneciji.

Lica

(u ovom odlomku)

KANJOŠ MACEDONVIĆ *Niska struka, opasna koraka, a mudra pogleda*

FURLAN *Odmetnik. Ražalovani zapovednik broda*

...

Duždeva svita. Narod. Vojska. Ribari. Trgovci i ostali.

FURLAN: A što ti, reci mi, očeš da ubiješ toga Furlana?

KANJOŠ: Imam jedan razlog tamo doma, a drugi ođe. Ođe oću da dokažem da moje pleme nije malo za junaštvo, a tamo, doma, oću da pokažem tome mojemu plemenu da ja nijesam mali za junaštvo...

(...)

FURLAN: A što ćeš ako te sreća ne posluži?

KANJOŠ: Evo me već poslužila. Našao sam pratioca. Da znaš da imam brata, milo bi mi bilo da mi je ko ti. (*Zaleti se do njega, pa ga poljubi u obraz.*)

FURLAN: Ajde, ajde...

KANJOŠ: Koje si ti vjere?

FURLAN: Mornarske.

KANJOŠ: Očeš li mi kazati, ako znaš, đe je Furlan, pa da pođeš sa mnom i da mi budeš na strani u dvoboju?

FURLAN: Ovo prvo oću, ovo drugo neću!

KANJOŠ: Bojiš li se ti?

FURLAN: Ne!

KANJOŠ: Pa što onda nećeš?

FURLAN: Tako nešto!

KANJOŠ: Pa đe je Furlan, kaži mi. Idem sam! Svi ste redom kukavice ... !

(*Pauza*)

FURLAN: Ja sam Furlan!

KANJOŠ (*malo izađe, čepuka okolo, pa odmahne rukom*): Onda sam ja dužd!

FURLAN: Nijesi, nego si njegov plaćenik, što je još gore? Dužd je za dužda rođen, a ti hoćeš da si mu zatočenik...

(...)

KANJOŠ: Pa moraću te onda ubiti!

FURLAN: Eto što ti je najamnička kazna. Dužd je podjednako neprijatelj tebi i meni, pa umjesto da kidišemo zajedno na njega, ja ću tebe morati da puštim tu čestitu krv...

KANJOŠ: Nemoj mi ništa prijetiti, znaš! Ubiću ja tebe!

FURLAN: Makanjice, đavo ti dao maha! Ja sam zubima zaklao tri Arnauta da nijesu ni jao rekli ...

KANJOŠ: Ne kokoti se tu na mene! Ne bojim se ja nimalo! Duribabo!

FURLAN: Idi kući, dobra prznice! Mio si mi. Malen jesi, ali jesi žiška. A i pobratimili smo se!

KANJOŠ: Nijesmo!

FURLAN: Evo jesmo sad!

KANJOŠ: Isto te moram ubiti.

FURLAN: Ajde de. Odoh ja na ostrvicu (odvezuje čamac), a ti njima reci da sam mrtav. Neću se vraćati dok tebi daju sve počasti, a posle ću im sve naplatiti što su me ovako srozali! Dužd mi mora glavom platiti! Šta ćeš mi ti!

KANJOŠ (Tužno): Ne smijem lagati! Da sam od svoje volje došao, išao bih s tobom! Svetoga mi Dimitrija! Miliji si mi iljadu puta od onoga zbog koga ću se s tobom biti. Ali kad moram! Evo, vidiš, obrukah se! Ubiću te sa suzama u očima, a đe si vidio junaka da slini! Pi!

FURLAN: Ma bježi, ludo luda! Bježi i ne dolazi više amo!

KANJOŠ: Bježi ti! I nemoj tu više da pričaš! Pušti me barem da te ubijem muški! Ako si Furlan, no nijesi!

FURLAN: Dođi sutra na ono ostrvo. Vidiš ono tamo! Čekaću te, pa ćemo se biti. Noću se ne valja, niti se vidi...

KANJOŠ: Neću no sad!

FURLAN: Vidi ti zlice skakavice! Vidi tića kolibrića! Vidi sina ajkulina, kako se okrvio!

KANJOŠ: Ma prekini tu! Kome se ti to rugaš! Nijesi ti Furlan, ne! Okle! Samo se prdusiš da jesi, a nijesi ga ni vidio!

FURLAN: I da nijesam Furlan, za tebe bih bio, ježu morski, kostrešni!

KANJOŠ: A đe su ti našarane zmijske glave sastavljene u zvijezdu? Aha? Jesi Furlan, ali djetinji! Mak se tamo varalice varava...

FURLAN: (*Skida sa sebe dolamicu i pancir*) Evo zmijska! Evo zmijska, a eno ostrva! Dođi ujutru da se pobijemo ko junaci, da nam se ne rugaju ovi Mlečani iz tmuše... (*Kanjoš se zablenuo u tetovirane zmijske glave na njegovim prsima, a Furlan se zaleti da skoči u čamac. Promaši čun i pljusne u more. Nestane ispod talasa. Kanjoš potrči prema njemu. Furlana nema da se pojavi nad vodom. Kanjoš viče*)

KANJOŠ: Đe si, daj rukuuu! Daj rukuuu!

(*Furlan se pojavljuje nad vodom, grca i klepeće rukama, ali ne može da se održi.*)

FURLAN: Dodaj mi veslo... Primakni... Dodaj... Mi... Ve...

KANJOŠ: Stani, drži se da donesem jednu omjeru....

(*Trči do svojih stvari, traži uže koje mu je na rastanku dao Mitar. Nalazi ga i juri nazad. Baca uže prema mestu gde grca u vodu Furlan. Ovaj pokušava da se uhvati za uže, ali uzalud. Potone ponovo.*)

KANJOŠ: Drži se, na uzicu... Stani da ti dodam veslo... Amo, do obale...
Sve je uzalud. Furlan se ponovo pojavljuje i Kanjoš ga nekako skoro uhvati, ali se vukući i sam obre u vodi. Onda pokušava, držeći se za ivicu da pogura Furlana prema čamcu, ali uzalud.

9. Prepiši, ili svojim riječima prepričaj, repliku koja govori o Kanjoševom motivu za borbu s Furlanom:

„Ođe oću da pokažem da moje pleme nije malo za junaštvo, a tamo, doma, oću da pokažem tome mojemu plemenu da ja nijesam mali za junaštvo...“

1

10. Da li je Kanjoš svjestan s kim razgovara? Argumentuj svoj odgovor.

Nije svjestan, više puta traži od Furlna da mu bude pratilac, kaže da bi volio da mu je brat, ...

1

11. Koji dio radnje iz pripovijetke je razvijen u ovom odlomku drame:

- a) ekspozicija
- b) zaplet
- c) **kulminacija**
- d) rasplet

Koji je to događaj?

Borba s Furlanom.

1

12. Kada Kanjoš mijenja svoj odnos prema Furlanu? Kad nastaje preokret u njihovom razgovoru?

... kada Furlan kaže: **Ja sam Furlan.**

1

13. Ko je za tebe pozitivniji u ovoj drami, Kanjoš ili Furlan? Navedi argumente, kojima ćeš potkrijepiti svoj stav.

Priznaje se svaki odgovor koji ima argumente iz teksta.

1

14. Kanjoš ne ubija Furlana u drami kao u priči, ali Furlan svakako strada.

Kakvu poruku je spisateljica željela da pošalje ovakvim krajem:

a) **Sukob Kanjoša i Furlana je besmislen, jer su obojica pobunjenici protiv ugnjetača.**

b) Kanjoš nije mogao ubiti Furlana, jer je Furlan pokazao da je veći i jači od Kanjoša.

c) **Kanjoš nije želio ubiti Furlana, jer je shvatio da se bore za iste ciljeve.**

*priznaje se odgovor a) ili c).

1

15. Ova drama je:

a) tragedija

b) komedija

c) **tragikomedija**

Obrazloži svoj odgovor.

I Kanjoš i Furlan su tragični junaci, ali ih spisateljica dovodi u komične situacije, čitaoci im se smiju; Furlan se utopio jer nije znao plivati, iako je mornar.

2

16. Koji dramski sukobi su prisutni u ovom odlomku? Objasni ih.

Sukobi između Kanjoša i Furlana, ali i unutrašnji sukob u samom Kanjošu: bori se protiv Furlana, a ne želi da ga ubije.

2

17. Uporedi lik Kanjoša iz pripovijetke i iz drame, po čemu se razlikuju?

Kanjoš u pripovijeci je junak, rodoljub, ide na megdan jačemu od sebe zbog svog plemena; Kanjoš u drami je smiješan, tragikomičan, divi se Furlanu, a onda je spreman da ga ubije. Sudbina mu „pomaže“ da ne ubije prijatelja...

2

Pročitaj sljedeću pjesmu i odgovori na pitanja 18-23.

Ljubavlju izmjereno vrijeme

Blažo Šćepanović

**Moramo se braniti
od crnih vulkana uma,
jedan krvavi zub
i dalje svijetom putuje.
Ima divljih mišića
i zlih snova.**

**Treba više topline za ljubav,
Treba ljubavlju izmjeriti vrijeme; ima mnogo grimasa bola.**

**Moramo iz pjesme istjerati mrtve
i presvući oko himnom ljepote,
naučiti ljude da pišu pjesme, obnavljaju rijeke i gaje šumu,
a kad im postane tijesno na zemlji,
neka se uz novi bol
razlete po zvijezdama.**

**Vratiti se svojoj budućnosti
mladi i zaljubljeni,
pobjeći iz potopa krvi
i sjajem nadživjeti prah.**

**Moramo sa svakog neba
skinuti crnu dugu,
pustiti u prostor crvene ptice
i ovu planetu proglasiti
za užu otadžbinu.**

18. Zaokruži slova ispred konstatacija koje se odnose na ovu pjesmu:

- a) Pjesma je strofična, napisana u katrenima.
- b) **Pjesma je napisana u strofama s različitim brojem stihova.**
- c) **Pjesma je napisana u slobodnom stihu.**
- d) U pjesmi je dominantna rima.
- e) **Pjesma je slikovita i reflektivna.**
- f) Pjesma je ironična.

2

19. *crni vulkani uma, jedan krvavi zub*

Koja stilske figure su sadržane u navedenim sintagmama/sintagmemima?

- a) Epitet i asonanca
- b) **Epitet i metafora**
- c) Personifikacija i apostrofa
- d) Hiperbola i aliteracija

1

20. U posljednjoj strofi upotrijebljene su sintagme *crna duga* i *crvene ptice*;

koju stilsku figuru prepoznaješ u njima?

- a) ironiju
- b) alegoriju
- c) **simbol**
- d) apostrofu

1

21. Napiši kako razumiješ značenje ovih sintagmi:

crna duga – **iznevjerene nade, zle slutnje...**

crvene ptice – **život, radost, ljubav, proširenje otadžbine na svijet...**

2

**22. *Đe je zrno klicu zametnulo,
onđe neka i plodom počine;
je li instinkt il' duhovni vođa
ovđe ljudsko zapire poznanje!
Vuk na ovcu svoje pravo ima
ka tirjanin na slaba čovjeka;
al' tirjanstvu stati nogom za vrat,
dovesti ga k poznaniju prava
to je ljudska dužnost najsvetija!***

Navedi književno djelo, ime autora i ime lika koji izgovara ove stihove.

Djelo: **Gorski vijenac**
Pjesnik: **Petar Petrović Njegoš**
Lik: **vladika Danilo**

3

23. Napiši svojim riječima kako razumiješ značenje sljedećih stihova:

**a) *je li instinkt il' duhovni vođa
ovđe ljudsko zapire poznanje!***

Vladika Danilo izražava dilemu - da li raditi po unutrašnjem osjećaju, ili po nekom duhovnom zakonu, teško je donijeti racionalnu odluku („zapire poznanje“)

2

**b) *Vuk na ovcu svoje pravo ima
ka tirjanin na slaba čovjeka;
al' tirjanstvu stati nogom za vrat,
dovesti ga k poznaniju prava
to je ljudska dužnost najsvetija!***

Zakon jačeg je prisutan u svijetu, ali ljudska je obaveza (sveta!) suprotstaviti se svakoj vrsti tirjanstva.

2

24. Poveži sljedeće likove sa djelima iz kojeg su uzeti:

Starac Santjago

General Žigalov

Lado Tajović

Sančo Pansa

David Štrbac

Alija Đerzelez

Kameleon

Don Kihot

Starac i i more

Aska i vuk

Jazavac pred sudom

Zlo proljeće

(Jedan lik i jedno djelo nemaju para.)

**starac Santjago – Starac i more, general Žigalov – Kameleon
Sančo Pansa – Don Kihot, David Štrbac – Jazavac pred sudom
Lado Tajović – Zlo proljeće**

5

25. „Činilo mi se da nikad neće proći ta noć od nje što me odvaja, a evo sad opet noć što traje danju i noću neprestano.”

M. Lalić, Zlo proljeće

Imenica noć je upotrijebljena dva puta u različitom značenju. Objasni svako od ovih značenja:

noć – vremenska odrednica (dio dana)

noć – nešto loše, tama u duši...

2

26. Kojoj porodici jezika pripadaju slovenski jezici, pa i crnogorski?

- a) Semitskoj
- b) Indoevropskoj**
- c) Ugro-finskoj

1

27. Kojoj podgrupi slovenskih jezika pripadaju crnogorski, srpski, bosanski i hrvatski jezik?

Pripada južnoslovenskoj grupi jezika.

1

28. Zaokruži slova ispred tačnih odgovora.

Staroslovenski jezik je:

- a) Najstariji jezik svih Slovena
- b) Prvi književni slovenski jezik**
- c) Izumrli južnoslovenski jezik**
- d) Praslovenski jezik
- e) Jezik najvećeg dijela slovenske zajednice

2

Prvo slovensko pismo je:

- a) Ćirilica
- b) Glagoljica**
- c) Latinica
- d) Bosančica

1

Tvorci ćirilice su:

- a) Ćirilo i Metodije
- b) Vuk Karadžić
- c) **Kliment i Naum Ohridski**

1

29. Sljedeće riječi su napisane ekavskim izgovorom; napiši ih ijekavski, a onda pored napiši refleks staroga vokala „jat“:

sijeno - ije,
sjenka - je,
bijel - ije,
odnio - i

4

30. Napiši nominativ množine od imenice *brijeg*: **bregovi**

1

31. Od sljedećih osobina zaokruži one koje se odnose na pjesnički jezik

(književnومjetnički stil):

- a) Precizno izražavanje
- b) Emocionalnost**
- c) Ustaljeni izrazi
- d) Aktuelna tema
- e) Slikovitost**
- f) Subjektivno viđenje svijeta**
- g) Objektivni pogled na svijet
- h) Estetski doživljaj svijeta**

2

32. Ispod sljedećeg teksta napiši kojim funkcionalnim stilom je napisan:

Ako ste ljubitelj netaknute prirode, impresivnih planinskih vrhova i spektakularnih pejzaža, onda je panoramska tura Durmitorski prsten destinacija koju morate doživjeti. Ovaj panoramski put dug 76 kilometara vodi vas kroz srce Durmitora, otkrivajući vam njegove veličanstvene vrhove, prostrane visoravni i nevjerovatne kanjone.

... I tad vam se iskristališe sve. Gdje će ovaj naš svijet ako ne budemo čuvali prirodu, ako uništimo i posljednje oaze te jedine planete koju imamo, ako ne naučimo svi da živimo sa tom moćnom silom, ako toliko zagadimo sve da ćemo morati da putujemo hiljadama kilometara da udahnemo nešto osim smoga, da vidimo snijeg preko zime.

Informativni (novinarski) stil

1

33. *Ako ste ljubitelj netaknute prirode, impresivnih planinskih vrhova i spektakularnih pejzaža, onda je pravi izbor za vas panoramska tura Durmitorski prsten, destinacija koju morate doživjeti.*

U navedenoj složenoj rečenici upotrijebljene su dvije zavisne; prepisi ih i odredi im vrstu:

- 1. Ako ste ljubitelj netaknute prirode, impresivnih planinskih vrhova i spektakularnih pejzaža - uslovna*
- 2. ... koju morate doživjeti. – odnosna*

2

34. Odredi padež podvučenih riječi i sintagmi u rečenicama:

On je odličan strijelac.

nominativ

Šta je bilo, drugovi?

vokativ

Ona nas je naučila lijepom ponašanju

dativ

Cijelu noć smo proveli napolju.

akuzativ

4

35. U sljedećoj rečenici prepoznaj podvučeni padež i odredi njegovo značenje.

Odmarali smo se ispod drveta.

padež: **genitiv**

značenje: **mjesto**

2

A sada preoblikuj prethodnu rečenicu tako da se ne promijeni značenje, ali upotrijebi sinonimni padež:

Odmarali smo se pod drvetom.

1

36. Sljedeće riječi u zagradi stavi u odgovarajuću predložku – padežnu sintagmu tako što ćeš upotrijebiti prijedloge *radi* ili *zbog*:

Avion nije poletio **zbog magle**. (magla)

Idem u planinu **radi odmora**. (odmor)

2

37. Do Crne Gore/ide se gore

Gore gdje gore/vode razgovore

gdje vatre gore/do zlatne zore

U navedenim stihovima V. Miloševića podvučene lekseme su:

a) sinonimi

b) homonimi

c) augmentativi

d) deminutivi

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

1

38. Od imena sljedećih gradova izvedi nazive njihovih stanovnika:

Herceg Novi   **Hercegnovljanin / Novljanin**

Plav   **Plavljanin**

1

Koja glasovna promjena je izvršena u izvedenicama stanovnika?

a) palatalizacija

b) sibilizacija

c) jotacija/jotovanje

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

1

39. Ispravno napiši sljedeće rečenice:

Uh ana što me uplaši jedva izustih.

„Uh, Ana, što me uplaši“, jedva izustih.

2

učenici osnovne škole orjenski partizanski odred pripremili su predstavu draško u mlecima

Učenici Osnovne škole /OŠ „Orjenski partizanski odred“ pripremili su predstavu „Draško u Mlecima“.

2

40. Na svakoj tvrđavi puno treba da se radi na obnovi i restauraciji.

Navedena rečenica je:

- a) nepotpuna
- b) obezličena**
- c) bezlična

Obrazloženje: u rečenici nije iskazan subjekat, iako on stvarno postoji. Priznaje se i odgovor: predikat je obezličen rječcom „se“.

2

41. Sljedeću rečenicu pretvori u pasivnu:

U biblioteci smo čitali knjige.

Knjige su čitane u biblioteci. / U biblioteci su čitane knjige.

1

42. Upotrijebi zamjenicu *niko* u instrumentalu:

Nije razgovarao ni sa kim u kući.

1

43. Napiši sljedeće riječi (sintagme) u obliku skraćenica:

i tako dalje – **itd.**   magistar - **mr**
i drugi - **i dr.**   Profesor – **prof.**

2

44. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj prepoznaješ neprelazni glagol:

- a) *On nikuda ne ide.*
- b) *Nije ništa pročitao.*
- c) *Ni u čemu se ne slažu.*

1

45. Zaokruži slovo ispred para glagola istog glagolskog vida:

- a) sjeći – nasjeći,
- b) sjeckati – sjecnuti,
- d) **zasjeći– usjeći**

1

46. *Išla bih na more, ako budem imala novca.*

a) Imenuj glagolske oblike u navedenoj rečenici:

išla bih – potencijal, budem imala – futur II

2

b) Gore navedenu rečenicu transformiši tako da upotrijebiš imperfekat i aorist:

Iđah na more, kad god imadoh novca.

2

47. *Kosu njegovu, meku i svilenu, što je bila počela da sijedi, nije mogla da zaboravi.*

a) Iz navedene složene rečenice prepisi glavnu rečenicu:

Kosu njegovu, meku i svilenu, ... nije mogla da zaboravi.

1

b) Prepiši predikate iz navedenih rečenica:

... je bila počela da sijedi

... nije mogla da zaboravi

2

48. Sljedeće imenice *praćenje, očuvanje, predviđanje*, nastale su od glagola.

Koji glagolski oblik prepoznaješ u njima?

Glagolski oblik: **Glagolski pridjev trpni**

1

Kojom vrstom tvorbe su nastale?

a) kompozicijom

b) derivacijom / izvođenjem

c) pretvaranjem

Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

1

Koja glasovna promjena je izvršena u navedenim glagolskim imenicama?

jotacija / jotovanje

1

UPUTSTVO

Vrijeme rješavanja testa je **90 minuta**.

Dozvoljeni pribor za rad: grafitna olovka, gumica i plava ili crna hemijska olovka.

Nije dozvoljena upotreba piši-briši hemijske olovke, mobilnih telefona i bilo kojih drugih elektronskih pomagala.

Grafitnu olovku možete koristiti u toku rada, ali **KONAČAN ODGOVOR MORA BITI NAPISAN HEMIJSKOM OLOVKOM**.

Pišite čitko ijekavicom!

Možete pisati ćirilicom ili latinicom, jotovanom ili nejotovanom varijantom, štampanim ili pisanim slovima (ako pišete štampanim slovima, morate istaći veliko slovo).

Odgovori moraju biti gramatički i pravopisno tačno napisani.

Ukoliko pogriješite, prekrižite i odgovorite/zaokružite ponovo.

Radite samostalno. Nijesu dozvoljena nikakva dogovaranja.

Ako neko pitanje/zadatak ne možete odmah da riješite, pređite na sljedeće. Ukoliko vam bude preostalo vremena, možete se kasnije vratiti na takva pitanja.

Bodovanje:

OBLAST	JEZIK	KNJIŽEVNOST
Maksimalan broj poena	50	50

SREĆAN RAD!